

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 11.9.2007
KOM(2007) 512 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Trzecie roczne sprawozdanie na temat migracji i integracji

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP
2. POPULACJA IMIGRANTÓW W UE
3. ROZWÓJ WSPÓLNEJ POLITYKI IMIGRACYJNEJ I RAMY PRAWNE UE W DZIEDZINIE INTEGRACJI OBYWATELI PAŃSTW TRZECICH
4. TRENDY W KRAJOWYCH POLITYKACH INTEGRACJI
5. WNIOSKI

Załącznik (do celów informacyjnych): „Summary Report on Integration Policies in the EU-27” (sprawozdanie zbiorcze na temat polityk integracji w 27 krajach UE)

1. WSTĘP

Sprawozdania roczne¹ na temat migracji i integracji zawierają analizę działań w zakresie przyjmowania i integracji obywateli państw trzecich na szczeblu krajowym i UE, prezentując rozwój działań podjętych w ramach danej polityki i pomagając w ocenie i rozwoju środków integracyjnych.

W ostatnim roku miała miejsce jeszcze bardziej intensywna debata na temat integracji zarówno na poziomie UE, jak i krajowym. Obecnie coraz większa liczba państw członkowskich wdraża nowe polityki integracji i dostosowuje strategie w oparciu o wcześniejsze doświadczenia w tym zakresie.

Niniejsze, trzecie sprawozdanie roczne zawiera zmiany, jakie zaszły do czerwca 2007 r.² Załącznik „*Summary Report on Integration Policies in the EU-27*” (sprawozdanie zbiorcze na temat polityki integracji w 27 krajach UE), przygotowany we współpracy z krajowymi punktami kontaktowymi ds. integracji (NCP)³, obejmuje rok 2005 i pierwsze półrocze 2006 r.

2. POPULACJA IMIGRANTÓW W UE

W styczniu 2006 r. liczba obywateli państw trzecich przebywających w UE wynosiła ok. 18,5 miliona osób, tj. 3,8 % ogółu ludności UE liczącej niemal 493 miliony osób⁴. Imigracja wciąż stanowi główny element wzrostu demograficznego UE, a większość państw członkowskich odnotowuje dodatnie saldo migracji⁵. Saldo migracji, które w przeważającej części lat dziewięćdziesiątych wahało się od 0,5 do 1 miliona rocznie, od roku 2002 wzrosło do poziomu 1,5–2 milionów.

Powody przybycia znacznie różnią się między poszczególnymi państwami członkowskimi. O ile w niektórych krajach, takich jak Austria, Francja czy Szwecja, istotne znaczenie ma czynnik łączenia rodziny, o tyle inne państwa członkowskie, np. Irlandia, Hiszpania, Portugalia i Zjednoczone Królestwo, rejestrują wysoki wskaźnik imigracji w celu znalezienia pracy⁶. Hiszpania przyjęła w tej kwestii istotne uregulowania, natomiast Francja, Niemcy i Niderlandy opowiedziały się za ograniczeniem uregulowań w odniesieniu do określonych grup imigrantów.

Najliczniejsze grupy obywateli państw trzecich w UE pochodzą z Turcji (2,3 miliona), Maroka (1,7 miliona), Albanii (0,8 miliona) i Algierii (0,6 miliona). Niemniej jednak liczba obywateli urodzonych poza granicami kraju w niektórych państwach członkowskich, takich jak Francja, Szwecja, Niderlandy i Zjednoczone Królestwo, jest wyższa niż liczba obywateli państw trzecich, ponieważ wielu imigrantów przyjęło obywatelstwo państwa przyjmującego.

¹ Pierwsze roczne sprawozdanie COM(2004) 508 zostało opublikowane w lipcu 2004 r., natomiast drugie SEC(2006) 892 w czerwcu 2006 r.

² Sprawozdanie uwzględnia konkluzje Rady z czerwca 2007 r., dokument Rady 10267/07

³ Komisja ustanowiła sieć krajowych punktów kontaktowych ds. integracji w następstwie wniosków Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych z października 2002 r.

⁴ Źródło: Eurostat. Mimo że Rumunia i Bułgaria przystąpiły do UE w 2007 r., obywatele tych państw zostali ujęci w szacunkowym obliczeniu jako obywatele UE.

⁵ Z wyjątkiem Estonii, Łotwy, Litwy, Polski i Niderlandów. Eurostat, seria Statistics in Focus, Population and social conditions, 1/2006.

⁶ International Migration Outlook, roczne sprawozdanie 2006 OECD.

3. ROZWÓJ WSPÓLNEJ POLITYKI IMIGRACYJNEJ I RAMY PRAWNE UE W DZIEDZINIE INTEGRACJI OBYWATELI PAŃSTW TRZECICH

Integracja obywateli państw trzecich jest procesem wzajemnego dostosowywania się zarówno społeczeństw krajów przyjmujących, jak i imigrantów, i stanowi istotny czynnik w wyciąganiu pełnych korzyści z imigracji. Jak podkreślono w komunikacie „Podejście globalne do migracji w rok później: ku kompleksowej europejskiej polityce migracyjnej”⁷, należy stale umacniać **powiązanie działań politycznych w dziedzinie legalnej migracji ze strategiami integracyjnymi**.

Wzmocnienie ram prawnych regulujących warunki wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich ma istotne znaczenie dla rozwoju spójnego podejścia UE do integracji. Istnieją już akty prawne odnoszące się do kwestii łączenia rodziny, rezydentów długoterminowych i uznania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców za osoby potrzebujące międzynarodowej ochrony⁸. W zależności od aktu prawnego uznaje się w nich takie prawa, jak dostęp do zatrudnienia oraz kształcenia i szkolenia, a także równość traktowania⁹. Prawodawstwo UE w zakresie zwalczania dyskryminacji wspiera podejście przyjęte w tych ramach prawnych¹⁰.

Zgodnie z zapowiedzią zawartą w Planie polityki w dziedzinie legalnej migracji¹¹, Komisja przedstawi projekty ogólnej dyrektywy ramowej określającej podstawowe prawa pracowników-imigrantów w UE oraz dyrektywy w sprawie warunków wjazdu i pobytu wysoko wykwalifikowanych imigrantów¹².

W odniesieniu do osób korzystających z międzynarodowej ochrony należy przyjąć indywidualne środki integracyjne, dostosowane do szczególnej sytuacji, w jakiej te osoby się znalazły. To zagadnienie zostanie poddane debacie zainicjowanej w kontekście zielonej księgi w sprawie przyszłego wspólnego europejskiego systemu azylowego¹³.

3.1 Ramy prawne UE w dziedzinie integracji obywateli państw trzecich

W 2004 r. Rada Europejska przyjęła **program haski**, mający na celu wzmacnianie wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości¹⁴. Program podkreślił potrzebę lepszej koordynacji krajowych polityk integracyjnych oraz działań UE opartych na wspólnych zasadach podstawowych.

⁷ COM(2006) 735

⁸ Dyrektywa Rady 2003/86 w sprawie prawa do łączenia rodzin, dyrektywa Rady 2003/109 dotycząca statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi oraz dyrektywa Rady 2004/83 w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony. Przyjęto wniosek legislacyjny dotyczący rozszerzenia zasad pobytu długoterminowego na osoby objęte ochroną międzynarodową, COM(2007) 298.

⁹ Badanie sprawdzające zgodność krajowych środków przyjętych w celu transpozycji dyrektyw w sprawie azylu i imigracji będzie dostępne w 2008 r.

¹⁰ ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/legis/legln_pl.htm

¹¹ COM(2005) 669

¹² Komisja przedstawi także w 2008 r. wnioski legislacyjne dotyczące pracowników sezonowych i stażystów pobierających wynagrodzenie oraz w 2009 r. – pracowników przenoszonych w obrębie tego samego przedsiębiorstwa.

¹³ COM(2007) 301

¹⁴ Dokument Rady 16054/04

Rada przyjęła **Wspólne zasady podstawowe dotyczące polityki integracji imigrantów w Unii Europejskiej (CBP)**¹⁵, a we wrześniu 2005 r. Komisja przedstawiła **Wspólną agendę na rzecz integracji**, zapewniającą ramy integracji dla obywateli państw trzecich w UE¹⁶. Centralnym elementem tych ram są konkretne propozycje realizacji wspólnych zasad podstawowych zarówno na szczeblu UE, jak i krajowym¹⁷. Ponadto wspólna agenda udostępnia unijne mechanizmy wsparcia usprawniające ten proces, który poprzez współpracę i wymianę dobrych praktyk buduje wyróżniające się, europejskie podejście do integracji.

Główne założenia agendy znalazły potwierdzenie w **konkluzjach Rady** dotyczących tej agendy; podkreślono także potrzebę dalszego rozwoju wspólnego podejścia do polityk i środków w dziedzinie integracji¹⁸.

Obecnie w **sieć krajowych punktów kontaktowych** czynnie zaangażowane są wszystkie państwa członkowskie. Sieć stała się skutecznym mechanizmem służącym wymianie informacji i identyfikacji obszarów priorytetowych oraz odgrywa ważną rolę we wzajemnym umacnianiu się wysiłków podejmowanych na szczeblu wspólnotowym i krajowym.

Podręczniki integracji dla osób odpowiedzialnych za kształtowanie i wdrażanie polityki¹⁹, sporządzone we współpracy z krajowymi punktami kontaktowymi ds. integracji, a także z władzami regionalnymi i lokalnymi oraz z podmiotami z sektora pozarządowego, stanowią siłę napędową wymiany informacji i dobrych praktyk. Pierwsze wydanie (2004 r.) obejmowało kursy wprowadzające dla nowo przybyłych imigrantów i osób posiadających status uchodźcy, udział społeczeństwa obywatelskiego oraz wskaźniki integracji. **Drugie wydanie** (2007 r.) koncentruje uwagę na innych kluczowych zagadnieniach poruszonych w ramach wspólnych zasad podstawowych: uwzględnianie problematyki integracyjnej w polityce oraz infrastruktura integracyjna, badanie mechanizmów wdrażania skutecznych strategii integracyjnych we wszystkich dziedzinach polityki; mieszkalnictwo w środowisku miejskim i integracja gospodarcza, prezentacja doświadczeń wyniesionych z tych obszarów. Trzecie wydanie planowane jest na 2009 r.

Zgodnie z treścią programu haskiego Komisja zajmuje się tworzeniem szeroko dostępnej **witryny internetowej**, której celem będzie promowanie strukturalnej wymiany doświadczeń i udostępnianie informacji na temat integracji. Witryna rozpocznie funkcjonowanie w 2008 r.

Jak podkreślono w programie haskim, obejmujące szeroki zakres tematyczny podejście, angażujące zainteresowane strony na wszystkich poziomach, ma podstawowe znaczenie dla utworzenia skutecznej polityki integracyjnej. Kluczowym krokiem w tym kierunku było rozpoczęcie współpracy ponadnarodowej na poziomie gminnym między władzami publicznymi, przedsiębiorstwami prywatnymi, społeczeństwem obywatelskim i stowarzyszeniami migrantów, w tym organizacja konferencji poświęconej **integracyjnym miastom**, która odbyła się w październiku 2006 r. w Rotterdamie²⁰. Planowane jest również utworzenie **Europejskiego Forum Integracji** w celu zgromadzenia zainteresowanych stron

¹⁵ Dokument Rady 14615/04

¹⁶ COM(2005) 389

¹⁷ Parlament Europejski, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny oraz Komitet Regionów w swych opiniach przychylnie odniosły się do kwestii rozwoju unijnych ram integracji

¹⁸ Dokument Rady 14390/05

¹⁹ ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/immigration/integration/doc_immigration_integration_en.htm

²⁰ Następne wydarzenie zostanie zorganizowane przez stowarzyszenie miast europejskich Eurocities w Mediolanie jesienią 2007 r.

aktywnych w dziedzinie integracji na poziomie UE. Organizacje patronackie UE, posiadające członków w wielu państwach członkowskich, będą wymieniać się specjalistyczną wiedzą i przygotowywać zalecenia publikowane w witrynie internetowej poświęconej integracji.

W ramach kontynuacji debaty politycznej, zainicjowanej na pierwszej konferencji ministerialnej na temat integracji, która miała miejsce w 2004 r. w Groningen, w maju 2007 r. w Poczdamie odbyło się **nieformalne posiedzenie ministrów UE ds. integracji**. Następstwem tego spotkania było przyjęcie w czerwcu 2007 r. **konkluzji Rady na temat wzmocnienia polityk integracji w Unii Europejskiej poprzez propagowanie jedności w różnorodności**.

3.2 Uwzględnianie problematyki integracyjnej

Na podstawie ram integracji UE, opartych na wspólnych zasadach podstawowych, oraz jako kontynuacja propozycji konkretnych działań na poziomie UE przedstawionych we wspólnej agendzie, Komisja opracowała spójniejsze podejście do integracji. Włączanie kwestii integracyjnych w zakres głównych działań politycznych staje się integralną częścią procesu tworzenia i wdrażania polityki w przypadku wielu polityk Unii Europejskiej.

Aby ułatwić proces włączania kwestii imigracji, w tym celów integracji, do inicjatyw Komisji, utworzono **grupę komisarzy do spraw zagadnień migracyjnych**, łącząc w jedną całość wszystkie obszary odnośnych polityk²¹.

Zatrudnienie jest kluczowym elementem procesu integracji, a skuteczna integracja imigrantów na rynku pracy stanowi ważny wkład w realizację celów strategii lizbońskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu. W kontekście europejskiej strategii zatrudnienia zintegrowane wytyczne wzywają państwa członkowskie do rozważenia możliwości integracji imigrantów na unijnych rynkach pracy²². Komisja monitoruje wpływ krajowych programów reform za pomocą dorocznych wspólnych sprawozdań na temat zatrudnienia oraz zachęca państwa członkowskie, aby w swych politykach zatrudnienia poświęciły więcej uwagi problematyce integracji imigrantów na rynku pracy²³. Ustanowiono grupę ekspertów wysokiego szczebla ds. integracji społecznej mniejszości etnicznych i ich pełnego uczestnictwa w rynku pracy, której zadaniem jest analiza barier istniejących na rynku pracy oraz wymiana dobrych praktyk.

Imigranci stanowią w Europie ważną grupę potencjalnych **przedsiębiorców**. Prowadzona przez nich działalność gospodarcza ma istotny wpływ na wzrost gospodarczy UE. Utworzono Sieć przedsiębiorców należących do mniejszości etnicznych, pozwalającą na wymianę informacji w celu przezwyciężenia trudności związanych z otwieraniem działalności gospodarczej. Wkrótce zostanie opublikowane badanie z tej dziedziny, poświęcone dobrym praktykom, natomiast na wiosnę 2008 r. planowana jest konferencja²⁴.

Coraz częściej docenia się znaczenie kulturowe integracji, a **dialog międzykulturowy**, w tym dialog prowadzony pomiędzy wspólnotami religijnymi oraz między wspólnotami religijnymi a organizacjami zewnętrznymi, stał się ważnym narzędziem wspierania skutecznej integracji oraz przeciwdziałania rasizmowi i ekstremizmowi. Europejski Rok Dialogu

²¹ ec.europa.eu/commission_barroso/frattini/doc/2006/pr_30_08_06_en.pdf

²² COM(2006) 815

²³ Dokument Rady 6706/07

²⁴ ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/ethnic.htm

Międzykulturowego 2008 będzie stanowił zasadniczy wkład w proces wzmocnienia działań w tym zakresie.

Promowanie **praw podstawowych, zakazu dyskryminacji oraz równości szans** odgrywa kluczową rolę w kontekście integracji. Międzyresortowa grupa ds. zwalczania rasizmu i ksenofobii koordynuje działania polityczne w ramach Komisji, natomiast Agencja Praw Podstawowych zapewnia odnośną wiedzę specjalistyczną²⁵. Starania podejmowane w celu zwalczania barier strukturalnych, z jakimi mają do czynienia imigranci, zostają wzmocnione poprzez inicjatywę Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich 2007, inicjującego szeroko zakrojoną debatę na temat korzyści płynących z różnorodności²⁶. Wobec faktu, iż większość imigrantów w UE²⁷ to **kobiety**, to właśnie realizacja ich specyficznych potrzeb coraz częściej znajduje odzwierciedlenie w mechanizmach służących włączaniu problematyki płci do polityk wspólnotowych, takich jak Plan działań na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2006–2010²⁸.

Komisja wzmocniła integracyjny wymiar **polityk integracji społecznej i ochrony socjalnej** w ramach wspólnych celów Unii Europejskiej, które państwa członkowskie przenoszą do polityk krajowych i regionalnych na podstawie sprawozdań krajowych dotyczących strategii ochrony socjalnej i integracji społecznej. Proces monitorowania tych polityk przyczynia się do wzmocnienia wysiłków, których celem jest wzmocnienie środków integracyjnych służących wypełnieniu pozostałych luk istniejących pomiędzy imigrantami a obywatelami²⁹. W celu wymiany dobrych praktyk w zakresie znaczącej liczby zagadnień związanych z integracją powołano działającą przy Komisji międzyresortową grupę ds. rozwoju miast, która zajmuje się koordynacją **miejskiego wymiaru** polityk wspólnotowych³⁰ oraz szeregiem innych inicjatyw miejskich (takich jak europejska sieć miast na rzecz polityki integracji lokalnej CLIP, koordynowana przez Europejską Fundację na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy). W programie działań wspólnotowych w dziedzinie **zdrowia publicznego** na lata 2003-2008³¹ położono szczególny nacisk na potrzeby najsłabszych grup, dążąc do ograniczenia istniejących nierówności.

Edukacja i szkolenia stanowią narzędzia poprawy osiągnięć i mają istotne znaczenie we wzmacnianiu pozycji imigrantów, pozwalającej im stać się aktywnymi uczestnikami w społeczeństwie. Promowanie integracji odbywa się za pomocą inicjatyw edukacyjnych, takich jak program Edukacja i Szkolenia 2010³². Ponieważ dzieci i młodzież wywodzące się ze środowisk migracyjnych wykazują tendencję do osiągania słabszych wyników w szkole niż inni uczniowie³³, udostępniony wkrótce komunikat Komisji będzie zawierał analizę przyczyn tego zjawiska oraz identyfikację środków pozwalających sprostać tym edukacyjnym wyzwaniom. Integracja jest procesem przebiegającym w sposób spontaniczny, w szczególności dla **dzieci**. Wyjście naprzeciw wyzwaniom integracyjnym już na bardzo wczesnym etapie jest kluczem do osiągnięcia skutecznych wyników, a strategia UE na rzecz

²⁵ eumc.europa.eu/eumc/index.php

²⁶ ec.europa.eu/employment_social/eyeq/index.cfm

²⁷ UN Population Division, Trends in Total Migrant Stock: The 2005 Revision

²⁸ ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/gender_mainstreaming/general_overview_en.html

²⁹ Wspólne sprawozdanie 2007 w sprawie ochrony socjalnej i integracji społecznej register.consilium.europa.eu/pdf/pl/07/st06/st06694.pl07.pdf

³⁰ „The urban dimension in Community policies (2007-2013)”, ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/urban/index_en.htm#down

³¹ ec.europa.eu/health/ph_programme/programme_en.htm

³² ec.europa.eu/education/policies/2010/et_2010_en.html

³³ PISA 2006, OECD

praw dziecka³⁴ uwzględnia potencjał drzemiący w tej grupie. Ponadto zorganizowany dialog na szczeblu Unii Europejskiej dotyczący działań politycznych odnoszących się do **młodzieży**, i będący kontynuacją działań podejmowanych w ramach Europejskiego Paktu na rzecz Młodzieży³⁵, przyczynia się do realizacji specyficznych potrzeb tej grupy docelowej, koncentrując się na kwestiach integracji społecznej i zawodowej młodych ludzi w 2007 r. oraz na dialogu międzykulturowym w 2008 r.

3.3 Instrumenty finansowe UE

Unia Europejska wspiera polityki integracji państw członkowskich za pomocą szeregu instrumentów finansowych. Od 2003 r. Komisja współfinansuje ponadnarodowe projekty integracyjne promujące współpracę między państwami członkowskimi, władzami regionalnymi i lokalnymi oraz innymi zainteresowanymi stronami w ramach działań przygotowawczych programu **INTI (czyli programu integracji obywateli państw trzecich)**³⁶.

Zgodnie z ramowym programem **Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi 2007-2013, Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich** będzie wspierał działania służące sprostaniu wyzwaniom integracyjnym, przed którymi stoi Europa. Zadaniem Funduszu jest utworzenie nowej formy solidarności w celu promowania starań państw członkowskich podejmowanych na rzecz umożliwienia imigrantom spełnienia warunków uzyskania prawa pobytu i łatwiejszej integracji. Pomoże on również państwom członkowskim w wymianie najlepszych praktyk służących wzmocnieniu współpracy na szczeblu UE³⁷.

Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców wspiera tworzenie dostosowanych środków integracyjnych skierowanych do osób objętych zakresem działania Funduszu, w tym uchodźców i osób korzystających z ochrony uzupełniającej, których pobyt na terytorium UE ma charakter stały i trwały. Zgodnie z ramowym programem **Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi**, nowy Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców, który rozpocznie funkcjonowanie w 2008 r., będzie kontynuował finansowanie takich ukierunkowanych projektów³⁸.

W kontekście **Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)** inicjatywa wspólnotowa **EQUAL** zapewniła szereg innowacyjnych dobrych praktyk w celu zapobiegania i zwalczania dyskryminacji imigrantów na rynku pracy³⁹. Zwiększenie udziału imigrantów w zatrudnieniu oraz związane z tym wzmocnienie ich integracji społecznej stanowi szczególny priorytet nowego ESF na lata 2007–2013⁴⁰. Ponadto nowy program **PROGRESS**, obejmujący lata 2007–2013, wesprze wprowadzenie w życie zasad dotyczących zapobiegania dyskryminacji i równości płci.

Migracja i integracja, szczególnie w obszarach miejskich, jest również przedmiotem działań instrumentów w polityce regionalnej. W szczególności **inicjatywa wspólnotowa URBAN II**

³⁴ COM(2006) 367

³⁵ COM(2005) 206

³⁶ ec.europa.eu/justice_home/funding/2004_2007/inti/funding_inti_en.htm

³⁷ ec.europa.eu/justice_home/funding/integration/funding_integration_en.htm

³⁸ ec.europa.eu/justice_home/funding/refugee/funding_refugee_en.htm

³⁹ ec.europa.eu/employment_social/equal/index_en.cfm

⁴⁰ ec.europa.eu/employment_social/esf2000/2007-2013_en.html

miała znaczny wpływ na integrację społeczną w obszarach miejskich znajdujących się w niekorzystnej sytuacji⁴¹, natomiast program **URBACT**, służący wymianie doświadczeń w dziedzinie rozwoju miast, bierze pod uwagę szczególne wyzwania różnorodności, przed którymi stoją europejskie miasta. Podejście to będzie kontynuowane w programie **URBACT II** na lata 2007–2013⁴².

4. TRENDY W KRAJOWYCH POLITYKACH INTEGRACJI⁴³

Integracja obywateli państw trzecich stanowi przedmiot debaty na temat zjawiska dyskryminacji oraz różnorodności kulturowej i religijnej. W niektórych przypadkach dramatyczne wydarzenia wywarły istotny wpływ na publiczne postrzeganie kwestii imigracji. Wiele państw członkowskich zidentyfikowało nowe priorytety i zrewidowało swe polityki w tej dziedzinie. Większość koncepcji obecnych w politykach integracyjnych poszczególnych państw członkowskich została ujednoliconą we wspólnych podstawowych zasadach i jest w różnym stopniu zapisana w strategiach integracyjnych tych państw.

CBP1 (Wspólna zasada podstawowa nr 1) W państwach członkowskich przyjmowane są różnorodne środki w celu wspierania integracji jako procesu dwustronnego. Jednakże rzeczywiste wcielenie tej zasady w życie stanowi długoterminowe wyzwanie, wymagające podjęcia dalszych starań w tej dziedzinie. W krajowych strategiach wciąż zbyt mało miejsca poświęca się inicjatywom strukturalnym, których celem jest wzmocnienie zdolności społeczeństw krajów przyjmujących w zakresie dostosowania się do różnorodności.

CBP2 (Wspólna zasada podstawowa nr 2) Podstawowe wartości, takie jak wolność, demokracja, praworządność oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności, uznaje się za istotne elementy nowych polityk. Szereg państw członkowskich włączyło środki zapewniające wiedzę w zakresie podstawowych wartości do programów kształtujących świadomość obywatelską.

CBP3 (Wspólna zasada podstawowa nr 3) Integracja imigrantów na rynku pracy pozostaje głównym wyzwaniem dla krajowych polityk integracji. W coraz szerszym zakresie podejmowane są działania poprawiające tę sytuację, w tym zapobieganie bezrobociu poprzez edukację i szkolenia, efektywniejsze systemy uznawania kwalifikacji, walka z dyskryminacją w miejscu pracy oraz promowanie zatrudniania imigrantek.

CBP4 (Wspólna zasada podstawowa nr 4) Większość państw członkowskich traktuje podstawową znajomość języka społeczeństwa przyjmującego jako istotny element integracji. Wiele państw opiera swe strategie integracyjne na programach wprowadzających, łącznie z (czasem obowiązkowymi) kursami językowymi i kształtującymi świadomość obywatelską dla nowo przybyłych. Coraz większa liczba państw członkowskich zwiększa elastyczność kursów pod kątem szczególnych potrzeb docelowych. Jedynie kilka państw członkowskich przeprowadza dogłębną ocenę tych działań.

CBP5 (Wspólna zasada podstawowa nr 5) Kompleksowe polityki integracji obejmują kształcenie i szkolenia jako podstawowe elementy procesu integracji. Wysiłki państw

⁴¹ ec.europa.eu/regional_policy/urban2/index_en.htm

⁴² urbact.eu/towards-urbact-2.html

⁴³ Niniejszy fragment pochodzi z odpowiedzi państw członkowskich na pytania kwestionariusza Komisji. Zob. załącznik Summary Report on Integration Policies in the EU-27 (sprawozdanie zbiorcze na temat polityk integracji w 27 krajach UE).

członkowskich koncentrują się na ukierunkowanych kursach i nauczaniu językowym, ułatwiających integrację w szkole. Liczne inicjatywy promują poszanowanie różnorodności w środowisku edukacyjnym oraz pomoc dla nauczycieli. Dalszych rozwiązań wymagają jednak szczególne wyzwania stojące przed dziećmi i młodzieżą wywodzącymi się z rodzin imigrantów.

CBP6 (Wspólna zasada podstawowa nr 6) Mimo że coraz większa liczba państw członkowskich rozwija możliwości interakcji usługodawców z imigrantami, różni je waga, jaką przywiązują one do tego zagadnienia. W niektórych państwach członkowskich podejmowane są różne inicjatywy na rzecz równego dostępu do instytucji publicznych, w tym takie, które przewidują środki zapobiegające dyskryminacji oraz środki informacyjne. Do środków podejmowanych już teraz należy rozwijanie współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami rządowymi oraz angażowanie przedsiębiorstw w dyskusje na temat integracji.

CBP7 (Wspólna zasada podstawowa nr 7) W przypadku większości państw członkowskich podkreśla się znaczenie codziennej interakcji oraz kluczową rolę, jaką odgrywają działania prowadzone lokalnie, przy czym znacznie różnią się zakresy, w jakich owe działania są uwzględniane w strategiach integracyjnych. Środki promujące inicjatywy na rzecz interakcji imigrantów z obywatelami społeczeństwa kraju przyjmującego, w tym tworzenie wspólnych forów, są nadal ograniczone.

CBP8 (Wspólna zasada podstawowa nr 8) Ustawodawstwa państw członkowskich gwarantują poszanowanie wszystkich wyznań i zapewniają zasadę niedyskryminacji na tle religijnym. Jednak o ile powszechnie uznaje się wagę dialogu prowadzonego wewnątrz oraz na zewnątrz wspólnot religijnych jako części szerszych inicjatyw międzykulturowych, o tyle działania wzmacniające ten dialog często wydają się jedynie doraźnymi reakcjami podejmowanymi w odpowiedzi na bieżące wydarzenia. W niektórych państwach członkowskich dialog ten zaczyna być propagowany w sposób bardziej ustrukturyzowany.

CBP9 (Wspólna zasada podstawowa nr 9) Coraz częściej udział imigrantów w procesie demokratycznym postrzegany jest jako istotny aspekt skutecznej integracji. W rosnącej liczbie przypadków przedstawiciele migrantów angażują się w tworzenie i wdrażanie polityk integracyjnych. W szczególności widoczne jest rosnące zainteresowanie aktywnym uczestnictwem w życiu obywatelskim oraz procesem naturalizacji jako elementami wzmocnienia szans na udział w społeczeństwie przyjmującym. Stosunkowo nieliczne państwa członkowskie udzielają obywatelom państw trzecich prawa do głosowania w lokalnych wyborach.

CBP10 (Wspólna zasada podstawowa nr 10) Większość państw członkowskich wzmocniła zdolność do włączania kwestii integracji w zakres wszelkich odnośnych polityk, przy równoczesnym rozwijaniu ukierunkowanych działań w tym zakresie. Niemniej jednak zagadnienia takie jak: skuteczna wymiana informacji, koordynacja działań między wszystkimi szczeblami rządowymi i innymi stronami zainteresowanymi oraz poświęcenie należytej uwagi kwestiom uwzględniania problematyki równouprawnienia płci i szczególnych potrzeb młodzieży i dzieci wywodzących się ze środowisk migracyjnych, nadal stanowią główne wyzwania.

CBP11 (Wspólna zasada podstawowa nr 11) Państwa członkowskie coraz częściej dostrzegają potrzebę poprawy zdolności gromadzenia, analizy i rozpowszechniania informacji związanych z integracją, w tym statystyk zestawionych według płci, w sposób bardziej

usystematyzowany. Bardziej szczegółowe dane pomagają uniknąć niejasności i poprawić widoczność wkładu imigrantów w rozwój społeczeństwa kraju przyjmującego. Niezbędny jest dalszy postęp umożliwiający monitorowanie i ocenę polityk i programów integracyjnych oraz identyfikację szczegółowych wskaźników.

5. WNIOSKI

Konkluzje Rady z czerwca 2007 r. wyznaczają nowy etap w kierowaniu programem działań UE na rzecz integracji. Podkreślają one potrzebę rozważenia takich stanowisk wobec integracji, które uwzględniają społeczeństwo jako całość i uznają dialog międzykulturowy za ważny instrument wspierania procesu integracji.

Komisja przedstawi nowe inicjatywy służące dalszemu rozwojowi ram UE opartych na wspólnych zasadach podstawowych i wspólnej agendzie. Kluczową rolę w tym procesie będą odgrywały krajowe punkty kontaktowe.

Komisja przeanalizuje różnorodne koncepcje **uczestnictwa i obywatelstwa** oraz ich wpływ na proces integracji. Na wszystkich szczeblach będą wspierane projekty platform dyskusyjnych z udziałem zainteresowanych stron i przedstawicieli imigrantów.

Komisja zbada również wartość dodaną **wspólnych europejskich modułów na rzecz integracji migrantów**, opartych na istniejących dobrych praktykach, w celu opracowania wytycznych dotyczących różnych aspektów procesu integracji (kursy wprowadzające, promowanie udziału imigrantów i innych mieszkańców w lokalnym życiu społecznym itp.).

Szeroko uznano już wpływ mediów w zakresie kształtowania publicznej debaty, ponieważ mogą one przyczynić się do **podniesienia świadomości**, wyjaśnienia zaistniałych nieporozumień oraz włączenia coraz bardziej zróżnicowanych społeczeństw do wnikliwej debaty. W oparciu o najnowsze badanie⁴⁴ Komisja sprawdzi, w jaki sposób skierować zainteresowanie opinii publicznej w kierunku możliwości jakie stwarza obecność imigrantów w zakresie życia społecznego, wzrostu gospodarczego i różnorodności kulturowej oraz jak sprawić, by zyskały one szersze uznanie.

Komisja sprawdzi również, w jaki sposób lepiej wykorzystać procesy integracyjne w **zapobieganiu wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji imigrantów**, koncentrując się w szczególności na młodzieży oraz kwestii zarządzania różnorodnością, co mogłoby zapobiec skrajnym przypadkom odrzucenia przez społeczeństwo przyjmujące.

Aby efektywnie kształtować politykę oraz poprawić skuteczność działań, czerpiąc z najwyższych standardów, wymagane są kryteria odnoszące się do różnych aspektów integracji. Komisja zbada sposoby dalszego promowania rozwoju **wspólnych wskaźników i indeksów** do wykorzystania przez państwa członkowskie do celów oceny programów integracyjnych i zapewnienia standardów analiz porównawczych.

Wreszcie Komisja rozważy **ponowne zredagowanie Rocznego sprawozdania na temat migracji i integracji** w taki sposób, aby uczynić z niego aktualny instrument służący analizie porównawczej rozwoju polityk integracji. Będzie on zawierał **nową koncepcję**, mającą zapewnić bardziej kompleksowe narzędzie informacji i monitoringu. Komisja będzie ponadto

⁴⁴ Migration and public perception, BEPA 2006

nadal monitorować wdrażanie odnośnego prawodawstwa wspólnotowego i jego wpływ na integrację obywateli państw trzecich.

Summary Report on Integration Policies in the EU-27

This Summary Report has been drafted on the basis of a questionnaire completed by the National Contact Points on Integration⁴⁵. The questionnaire refers to third-country nationals who are legally residing in the Member States, both newly-arrived and long-established immigrants and refugees.

The aim of the questionnaire was to gather specific information concerning various dimensions of the integration process in the Member States for the calendar year 2005 and the first half of 2006. The Report is structured along the lines of the Common Basic Principles on integration (CBPs) and in keeping with the Common Agenda for Integration.

The CBPs and the Common Agenda are well known by those directly involved in integration policies at national level. Measures aiming at disseminating them further to a wider group of policy-makers and to civil society are undertaken. In **Bulgaria** and in the **Slovak Republic** they are discussed and presented to the broader public. They are increasingly mentioned in official declarations and political statements. Some Member States, such as **Austria**, the **Czech Republic**, **Denmark** and **Spain**, refer to the CBPs on a regular basis when dealing with immigration and integration issues. In the **Czech Republic** and **Greece**, the CBPs enriched the debate leading to the adoption of new legislation. They are also explicitly incorporated in some Member States' programmes. In the **Spanish** Strategic Plan on Citizenship and Integration, a full text version of the CBPs is reproduced and reference is made to the Common Agenda for Integration. In the consultations held with stakeholders about the content of the Strategic Plan, extensive information was given on integration initiatives taken at the EU level. In **Ireland**, the CBPs continue to inform the policy making process and all projects submitted for funding from a recently announced Immigrant Integration Fund are required to reflect the CBPs.

1. 'Integration is a dynamic, two-way process of mutual accommodation by all immigrants and residents of Member States'

In the **Czech Republic** and **Greece**, this principle is part of, respectively, the 'Updated Concept of Immigrant Integration' and the new 'Integrated Action Plan'. In **Slovenia**, a 'Unit for cultural rights of minorities and for the development of cultural diversity' was established within the Ministry of Culture to support the better understanding and co-existence of different cultural identities. In **Belgium**, the French and Flemish Communities set up programmes for intercultural communication and awareness-raising on the rights of foreigners targeting both the host society and immigrants. In **Denmark**, a fund supports local projects such as the 'Copenhagen Day of Dialogue' including intercultural activities and debates. For the 'Danish Constitution Day', a competition for young people, focused on subjects of democracy and integration and widely covered by the media, is prepared. The **Swedish** government declared the year 2006 the Swedish Year of Multiculturalism' to promote opportunities for all to participate in cultural life and to create co-operation between various cultural traditions. In **Luxembourg**, the 'Neighbours' Festival', the 'Festival of migrations, cultures and citizenship' and other multicultural initiatives are organised to promote integration. In **Finland**, immigrants who obtain Finnish nationality are invited to the 'Theme

⁴⁵ Replies have been received from all Member States except Cyprus and Malta

day of nationality' in the city of Turku. A 'Multicultural personality of the year' and a 'New resident of Turku of the year' are elected. In **The Netherlands**, primary and secondary schools are encouraged to organise initiatives for the promotion of civic citizenship and integration. Within the new **Irish** National Action Plan against Racism 'Planning for Diversity', local partnership companies support anti-discrimination and integration initiatives. In the **Slovak Republic**, the new 'Action Plan to Prevent All Forms of Discrimination, Racism, Xenophobia, Anti-Semitism and Other Forms of Intolerance' was adopted. Measures involving the media to promote understanding of immigration are undertaken actively in **Belgium, Ireland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Portugal, the Slovak Republic, Spain, Sweden, The Netherlands** and the **United Kingdom**. In **Latvia**, the 'International Tolerance Day' was organised in collaboration with the media. In **Lithuania**, a new version of the 'Code of Ethics of Journalists and Publishers' was approved to shape understanding of diversity. In **Portugal**, many initiatives are carried out to manage cultural diversity including television and radio programmes, such as the 'Week of Cultural Diversity'. In the **United Kingdom**, the 'Improving Opportunity, Strengthening Society' strategy and the 'Community Cohesion Toolkit' focusing on the role of the media are among the measures launched to foster a sense of common belonging.

2. 'Integration implies respect for the basic values of the European Union'

A number of Member States, including **Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Luxembourg** and **The Netherlands** refer to the basic values of the European Union in introductory programmes for newly-arrived third-country nationals. Some countries increasingly promote EU basic values through broader initiatives. In **Belgium**, a 'Committee of Seven Wise Men' elaborated on basic values and presented its recommendations to the Flemish government to harmonise civic integration courses. The French Community supports educational programmes targeting school teachers and students. Interdisciplinary citizenship courses will be included in the curriculum of all mandatory educational programmes. In **France**, the concept of integration includes a strong political and civic dimension reflecting common republican values which are discussed by the 'High Council of Integration.' In **Lithuania**, civic orientation and integration courses on the host society's culture and history are organised for people granted asylum. In **Luxembourg**, compulsory civic education courses are provided to those applying for nationality. In **Bulgaria**, a project 'Civic education – road to Europe' is organised targeting young people. **Sweden** set up initiatives to raise awareness on basic values including a new 'National Action for Human Rights', as well as a specific programme to combat violence and oppression in the name of honour. In **The Netherlands**, a declaration of 'Solidarity with The Netherlands', covering respect for common values, is pronounced during naturalisation ceremonies.

3. 'Employment is a key part of the integration process and is central to the participation of immigrants, to the contributions immigrants make to the host society, and to making such contributions visible'

The contribution of immigrants to the economic growth and development of the host society is increasingly recognised, as underlined by **Greece, Italy** and **Spain**. To facilitate the labour market integration of immigrants the **Czech Republic** has planned a simplification of bureaucracy and the possibility to reside legally while looking for a job. In **Spain**, a new system 'Catalogue of Labour Shortages in Specific Occupations' has been set up to identify shortages and to allow for a swift processing of residence and working permits. **Portugal** established 'Offices of Employment and Entrepreneurial Support for Immigrants' within the 'National Immigrant Support Centres', and it launched an advertising campaign 'Immigrant

Portugal, Tolerant Portugal'. In **Poland**, a number of labour market integration measures are carried out by the Intercultural Centre for Vocational Adaptation and the Work Club of the Polish Humanitarian Organisation. In the **Slovak Republic**, the process of assessment of qualifications and skills and the access to vocational training has been simplified. A specific web-site has been created to advertise vacancies and provide information to employers. The **Danish** government concluded a political agreement 'A new change for everyone' on access to jobs and education, including new financial incentives to municipalities and obligations for local authorities to provide job offers. In **Ireland**, publications such as the 'Know before you go' booklet including information on finding employment for newly-arrived immigrants and the 'Employment Rights Information Booklet' are available in multiple languages. The 'Employment for Parents of Irish Born Children Programme' promotes the employment of third-country national parents of an Irish born child and the study 'An Exploration of Local Strategies for the Integration of Migrant Workers and their Families' was carried out. In **France**, a group of big enterprises drafted a 'Diversity Charter', which is now being signed by many other employers, to commit themselves to create an intercultural environment among their staff. The **Finnish** Ministry of Trade and Industry established a working group to reinforce immigrant entrepreneurship through networking, interaction, education and training, development of advisory services and information. In **The Netherlands**, an action plan was adopted to further develop immigrant entrepreneurship and a monitoring system against discrimination at the work place is being set up. A 'Diversity Unit' was established by the **Belgian** federal government to fight against discrimination at work and to promote equality. The Flemish Community organises individual labour market insertion programmes for newly-arrived third-country nationals as part of introductory programmes. In **Greece**, interventions in favour of unemployed immigrant women are a priority. In **Sweden**, the employment office for immigrants created a special team to provide support before and during the initial period in a new job. **Austria** promotes employment of immigrants in the public sector. In the **United Kingdom**, within certain industry sectors, language teachers and integration experts are available to develop schemes for labour market integration of immigrants.

4. 'Basic knowledge of the host society's language, history, and institutions is indispensable to integration; enabling immigrants to acquire this basic knowledge is essential to successful integration'

In most of the Member States, including **Austria**, the **Czech Republic**, **Denmark**, **Germany**, **Greece**, **Italy**, **Latvia**, **Luxembourg**, **Portugal** and **Sweden**, information material and welcome packages in various languages are available for newly-arrived third-country nationals. Introduction programmes are established in most Member States and they are compulsory in some countries, i.e. **Austria**, **Belgium**, **Denmark**, **France**, **Germany**, **Greece** and **The Netherlands**. In **Austria**, immigrants have to sign an Integration Agreement and to follow German language training in order to receive a residence permit. The City of Vienna provides special cheap courses for young and long-term immigrants. In **Denmark**, an examination on Danish society, history and culture has to be taken to obtain Danish citizenship and a basic civic test will also be introduced for some categories of immigrants. In the **United Kingdom**, the 'Life in the United Kingdom: A Journey to Citizenship' syllabus to prepare for the citizenship test was published. In **Portugal**, the 'Portugal Welcomes You' programme provides language and introductory citizenship courses for newly-arrived third-country nationals. In **France**, knowledge of the French language, values and institutions is a pre-condition to acquire a long-term residence permit. Language courses, including an examination and a certificate, are compulsory depending on the level of knowledge and they are free of charge for newly-arrived third-country nationals. They are organised in a flexible

way according to different needs and child care is available during classes. In **Germany**, language classes are compulsory depending on the level of knowledge and integration courses provide orientation and basic knowledge of German institutions. In **Lithuania, Slovenia, Romania** and the **United Kingdom** a personal integration plan is drafted for every refugee. **Italy** and **Spain** foresee introduction courses with a focus on vocational training in their territories, as well as in the immigrants' countries of origin. **The Netherlands** organises compulsory pre-departure examinations on language and civic orientation for immigrants, with the exclusion of refugees and asylum seekers, to be taken in the country of origin. In **Ireland**, citizens' information centres are located in every town and cultural orientation programmes and information leaflets are also available. Stakeholders were involved in the organisation of language courses to provide an effective service. In **Luxembourg**, a pilot project for language classes in French and Luxembourgish 'Cours Inlux' has proved to be very successful and will be renewed. In **Poland**, a web-site was set up after consultation with refugees, in order to provide them with the most useful information and a newspaper addressing immigrants is drafted with their contribution.

5. 'Efforts in education are critical to preparing immigrants, and particularly their descendants, to be more successful and more active participants in society'

In **Austria**, intercultural teaching and learning are principles of federal law, implemented by providing training and support to teachers and promoting anti-discrimination activities in all schools. In **Finland**, municipalities are granted an increased State subsidy to support young immigrants speaking other languages and teaching in their mother tongue is available. The general school programme includes teaching on foreign cultures. In **Spain**, half of the 'State Fund for Reception, Integration and Education' is used by schools to develop reception programmes for newly-arrived young immigrants and their families, to provide teaching support during an initial period and to hire intercultural mediators. Teaching exchange programmes with third countries and a movie 'Settlers' on interculturality at school are examples of initiatives undertaken. In **Belgium**, the French Community develops courses in the language and culture of origin of immigrants and courses promoting openness towards other cultures. In all parts of the country, reception programmes, bridging classes and language courses are organised to facilitate the introduction of newly-arrived young third-country nationals. In **Bulgaria**, the national programme for the development of education and training foresees specific measures targeted at children speaking another language. Data and research on performance at school are analysed. In **Estonia**, relevant resources are allocated to train teachers of Estonian as a second language and for bilingual education. In **Romania**, free courses of Romanian are available for adults and training for teachers is organised to address better the need of students. **Finland** and **Hungary** provide classes in various languages as preparatory courses for the integration of immigrant children into the general education system. **Greece** organises reception and tutorial classes to ease the integration into schools and other measures are set up to ease enrolment and to support families. In **Luxembourg**, a reception unit for young immigrants who arrive in the course of the school year was created and intercultural mediators and special staff are available to help with language difficulties. In **Portugal**, the 'Choices Program' aims at preventing low level of achievements and early school-leaving and the 'Between Cultures Secretariat' promotes intercultural education within the wider educational system by training of teachers. Classes of Portuguese as a second language are available in schools. In the **United Kingdom**, within the framework of the 'Aiming High' strategy, funding and guidance materials are provided to local authorities and school boards in order to address the needs of immigrant children and youth. In **The Netherlands**, schools and local authorities organise meetings at least once a

year to avoid segregation and to promote integration. In **Poland**, training for teachers is available and a conference was organised on measures tackling language difficulties of immigrant children. A kindergarten project 'Children of the World' addresses integration challenges at an early stage with the interaction of children of different origins through arts and games. In **Ireland**, the 'Department of Education and Science' established a steering committee to co-ordinate responses to the educational needs of newly-arrived young immigrants and to put in place a system of language support for non-English speakers. New 'Guidelines on Intercultural Education in Primary School' are published to support teachers and school management in developing a more inclusive classroom environment. In **Sweden**, a specific curriculum for learning Swedish as a second language exists and the 'Higher Education Act' requires higher education institutions to promote actively recruitment of immigrants. In **France**, language tuition and introductory courses are available at school. Recent measures focus on the participation in preparatory courses for university studies and on the smooth transition into the labour market.

6. 'Access for immigrants to institutions, as well as to public and private goods and services, on a basis equal to national citizens and in a non-discriminatory way is a critical foundation for better integration'

In **Italy**, access to social services for immigrants is eased by mediatory services. Legal advice, information and orientation desks are available at the local level. In **Lithuania**, access to public offices is facilitated by interpretation services and information in other languages. In **Austria**, special multi-language information desks are available for various services. The User Panel of the **Danish** Immigration Service is set up to bring together the Danish Immigration Service and immigrant's representatives. In **Poland**, training is organised for people working with refugees and a centre provides information on legislation and available services within public institutions. In **Sweden**, all government agencies have to adopt action plans to take into account cultural diversity in recruitment procedures and a system with de-personalised applications for jobs will be tested. In **The Netherlands**, an anti-discrimination project within the structures of the government is launched. In **Finland**, the Ministry of Labour produced a 'Handbook on equality data' containing good anti-discrimination practices. In the **Czech Republic**, multicultural education and improvement of language skills of public administration staff is an increasing priority. **Bulgaria** implements a training project to teach social assistants to work in multiethnic environments. In **Romania**, public services may employ interpreters and cultural mediators and train their staff to ease the access of immigrants to services. In the **Slovak Republic**, training for the staff of labour, social and family affairs offices is available, as well as consulting and mediatory services. In **Hungary**, desk officers of family support centres and social and labour offices participate in training on integration issues. In **Latvia**, a 'Centre of trust' is being built for third-country nationals as a contact point with the institutions. In **Ireland**, the newly established 'Irish Naturalisation and Immigration Service' acts as a one-stop-shop providing a single access point to services. Interpretation support, anti-racism and intercultural training is available for service providers. Government Departments and State Agencies provide information, in multiple languages, on the rights and entitlements of access to a wide range of public services. In **Portugal**, national and local immigrant support centres are one-stop-shops set up for the delivery of services with the involvement of socio-cultural mediators. An 'SOS Service for Immigrants' and a simultaneous translation service provide help and information in various languages with the assistance of socio-cultural mediators. Within the pilot project 'Strategic Upgrade of National Refugee Integration Services' (SUNRISE), in the **United Kingdom** a personal caseworker provides information and advice to facilitate access to services.

7. ‘Frequent interaction between immigrants and Member State citizens is a fundamental mechanism for integration. Shared forums, intercultural dialogue, education about immigrants and immigrant cultures, and stimulating living conditions in urban environments enhance the interactions between immigrants and Member State citizens’

Some Member States, such as **Greece** and **Italy**, stress in particular the role of cultural mediators, as well as of volunteering and third sector organisations facilitating the interaction between immigrants and the host society. In **Austria**, a special department for integration and diversity matters forms a point of co-operation between immigrants' organisations, non-governmental organisations and the City of Vienna. In **Ireland**, local community groups are funded to provide day-to-day support and to promote participation of newly-arrived third-country nationals in local community life. In **Bulgaria**, the 'Sports Vacation Programme' promotes tolerant inter-ethnic relations. In **Estonia**, an employment exchange programme between different regions of the country is developed to promote interaction. In **Denmark**, the participation of immigrants in volunteering organisations is promoted. In **Lithuania**, a web-site for various minorities' organisations is created to reach a broader public. In **Luxembourg**, a pilot project to organise entertainment workshops for the interaction of national citizens with immigrants has been successful and will be repeated in many towns. In **The Netherlands**, many projects in the context of the 'Broad Initiative for Social Cohesion' have been launched including the 'Not beside but with each other' campaign to avoid segregation. A major project to collect examples of co-operation among young people of different cultures is broadly covered by the media. In the **United Kingdom**, measures to engage together more closely immigrants and the host population include an action plan on intercultural dialogue, a government 'Respect Task Force' and the cohesion guidance 'Leading Cohesive Communities – a guide for leaders and chief executives'.

8. ‘The practice of diverse cultures and religions is guaranteed under the Charter of Fundamental Rights and must be safeguarded, unless practices conflict with other inviolable European rights or with national law’

Denmark set up various initiatives fostering intercultural dialogue and stressing religious diversity, including dialogue meetings between the Danish Prime Minister and the Minister for Integration and various ethnic minority organisations. **Germany** organised a federal level conference to launch a long-term dialogue process with representatives of Muslim communities. In **Finland**, a working group on intercultural and inter-religious dialogue was established within the 'Advisory Board for Ethnic Relations'. It acts as a permanent forum for discussion and exchange of information between religious communities and national authorities to increase mutual understanding. In **Italy**, a 'Council for Italian Islam' was set up to support the central government in gaining an insight on problems faced by Muslim communities and to establish a permanent dialogue. In **Latvia**, an anti-discrimination project 'Information campaign against Islamophobia' is being implemented and an on-line encyclopaedia on religious diversity and postcards on inter-religious dialogue have been prepared. In **Luxembourg**, a public conference is organised every year by an inter-religious group representing all major faiths. In **Sweden**, the Minister responsible for religious affairs holds regular meetings with representatives of different religious communities aimed at reinforcing mutual understanding and trust. In **The Netherlands**, training for spiritual leaders is organised by Muslims' organisations and the Ministry of Education, Culture and Science and the Ministry for Immigration and Integration.

9. 'The participation of immigrants in the democratic process and in the formulation of integration policies and measures, especially at the local level, supports their integration'

In **Belgium**, the **Czech Republic**, **Finland**, **Hungary**, **Ireland**, **Lithuania**, **Luxembourg**, **Portugal**, the **Slovak Republic**, **Slovenia**, **Spain**, **Sweden** and soon in **Greece**, third-country nationals are, in principle, entitled to vote in local elections. However, legislative frameworks regulating political participation vary widely. In most of these countries, such voting rights are linked to the length of regular stay or are only recognised to specific categories of third-country nationals. In other Member States, they are only granted to citizens of third countries with which specific bilateral arrangements exist. In **Luxembourg**, awareness-raising campaigns will be organised to inform immigrants about their voting rights at the local level and a proposal has been presented to extend the competences of municipal advisory councils for foreigners ('Commissions communales consultatives') to favour their participation in public life. In **Belgium**, the Walloon and Brussels Capital governments encouraged third-country nationals to register to vote in local elections. Cities and communities with a high concentration of minorities are obliged by the Flemish government to facilitate their participation in local policies through special consultative councils and activities of the 'Forum for Ethnic Minorities'. In a growing number of countries, specific support for immigrant women organisations is provided. The **Czech Republic**, **Denmark**, **Estonia**, **Greece**, **Italy**, **Portugal** and **Spain** involve immigrants' representatives, as well as other civil society actors and different stakeholders, in the elaboration and/or implementation of integration policies. In **Portugal**, the Consultation Council for Immigration Affairs (COCAI), consisting of five immigrants communities, plays an important role in drawing immigration policies. A 'Council for Ethnic Minorities' has been established in **Denmark** to advise the Ministry of Integration and integration councils are active at the local level. In **Spain**, the 'Forum for the Integration of Immigrants', a three-tiered consultative body created by the government, involving immigrants' associations, social partners, non-governmental organisations and public administration, was renewed with enlarged composition and competences. Its consultation has become mandatory for any legal or practical initiative in the field of integration at national level. In **France**, the 'National Council for the Integration of Immigrant Population', including representatives of immigrants' associations, has been re-established and is regularly consulted by the Ministry in charge. In **Ireland**, funding is provided to immigrants' organisations to promote their participation in the democratic process. Irish partnership companies also facilitate the establishment of local level forums which enhance dialogue and interaction between relevant service providers, representatives of the community and voluntary sector and representatives of immigrants' communities. In **Italy**, a 'Council dealing with third-country nationals and their families' will be established at national level and 'Immigration Territorial Councils' are set up at local level. In **Sweden**, government funding has been made available to create a network of elected representatives from municipalities and County Councils to promote an intercultural environment. In the **United Kingdom**, a 'Commission on Integration and Cohesion' has been set up, involving various stakeholders, to elaborate practical steps in order to make local communities more cohesive and integrated.

10. 'Mainstreaming integration policies and measures in all relevant policy portfolios and levels of government and public services is an important consideration in public-policy formation and implementation'

In the **Czech Republic**, all relevant Ministries apply integration mainstreaming in the development of departmental policies and legislation. In the French Community of **Belgium**,

all Ministers commit themselves to undertake concrete actions to promote cultural pluralism and mutual comprehension. In **Finland**, an integration advisory board was established to co-ordinate activities of various Ministries. 'The Integration Act' was amended so that measures focusing on public general services take into account the needs of immigrants. In **Greece**, an inter-ministerial committee, supported by a special committee involving experts, was established by the Minister of Interior, Public Administration and Decentralisation to improve the level of co-operation and co-ordination on integration. In **Romania**, inter-institutional co-operation is developed by co-ordination meetings organised with representatives of various governmental institutions and non-governmental organisations. **Ireland** established the 'Irish Naturalisation and Immigration Service' to bring together the various strands of government activity. Within these revised structures, a new 'Integration Unit' is being established to promote and co-ordinate all social and organisational measures. **France** strengthens efforts in terms of public services and social measures in the areas where immigrants are more present.

11. 'Developing clear goals, indicators and evaluation mechanisms are necessary to adjust policy, evaluate progress on integration and to make the exchange of information more effective'

In **Denmark**, a study on integration indicators is under way and benchmarking of integration efforts at municipal level is published every year by the Minister of Refugee, Immigration and Integration Affairs to identify best practices. The **Swedish** 'Integration Board' monitors the situation and progress of integration policies, analysing various aspects of Swedish society and producing yearly reports to assist decision-making in this field. In **Portugal**, the 'Immigration Observatory' carries out research to support the development of integration policy. In **Romania**, comprehensive research on the situation of persons granted protection, including the analysis of many integration aspects, has been carried out. Its policy recommendations will be used for drafting future measures. **Germany** and **Estonia** selected external contractors to evaluate their integration programmes in order to inform future policy-making and enable adjustments for more effective policy outcomes. In **Estonia**, a public opinion survey was also carried out. In **Ireland**, all State funding initiatives on integration have clear performance indicators. Procedures are in place to monitor the implementation of funded projects and to inform developing integration policy. In the **Czech Republic**, within the 'Commission for the Integration of foreigners' one of the working groups deals also with the setting up of integration indicators.